

PB071 – Programování v jazyce C

Rekurze, funkční ukazatele,
knihovny, standardní knihovna

Rekurzivně volané funkce

Rekurzivní funkce - motivace

- Některé algoritmy M na vstupních datech X lze přirozeně vyjádřit jako sérii M nad menšími instancemi dat X

- Faktoriál: $N! == N * (N-1) * (N-2) * \dots * 2 * 1$

- imperativní řešení:


```
int fact(int N) {  
    int res = 1;  
    for (int i=N; i > 1; i--)  
        res *= i;  
    return res;  
}
```

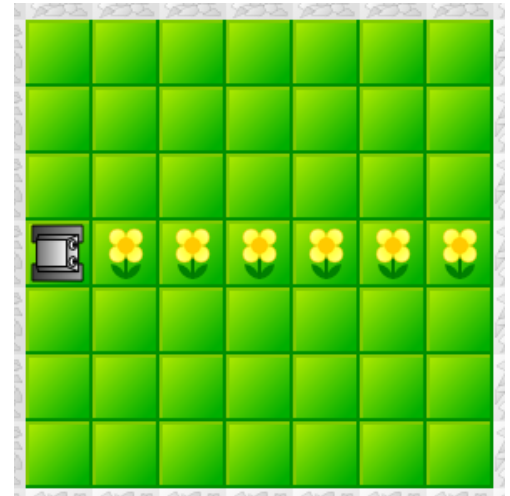
- Myšlenka řešení pomocí rekurze:

- $0! == 1$ a $N! == N \times (N-1)!$

```
int fact(int N) {  
    if (N > 1) return N * fact(N-1);  
    else return 1;  
}
```

Robotanik - <http://tutor.fi.muni.cz/>

- Nástroj pro cvičení funkcí a rekurze
- Robot s omezenou sadou instrukcí
 - Krok dopředu
 - Otočení doleva / doprava
 - Přebarvení pole
 - Zavolání některé z funkcí
 - volání může být i rekurzivní
 - Podmínění instrukce barvou pole
- Cíl je sebrat květiny na daný počet instrukcí
- Zaregistrujte se, budeme využívat na cvičení

Robotanik - registrace

- Registrace může být anonymní
 - zaškrtněte ale skupinu **pb071_jaro2014**
 - umožníte nám sledovat celkovou úroveň

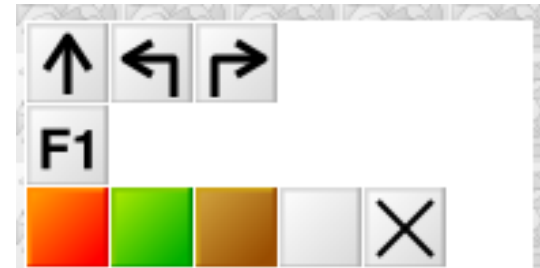
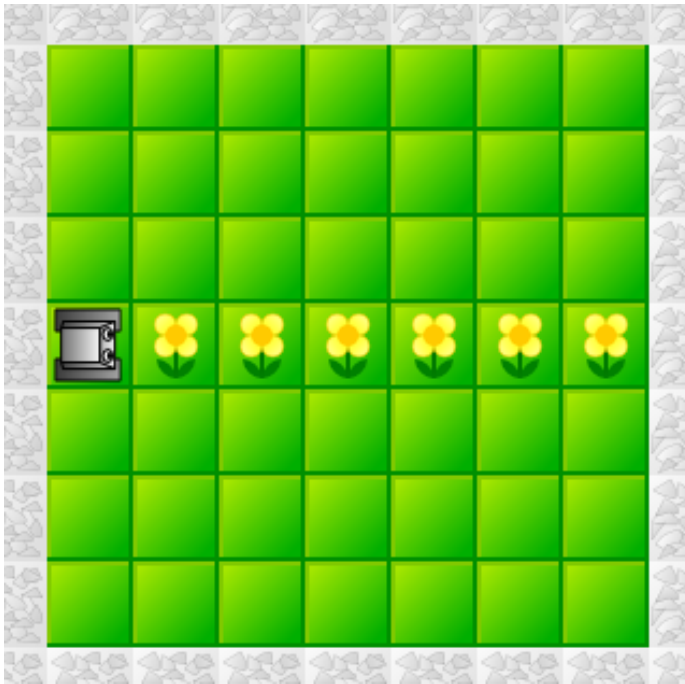
Pokud používáte Tutora na škole

Přihlášení k výukovým skupinám	
Přidej skupinu	<input type="text" value="pb071"/> <input type="button" value="Dohledat"/>

**dodatečný
identifikátor
pb071_jaro2014**

Elementární rekurze

- Jak sebrat květinčky na dvě instrukce?

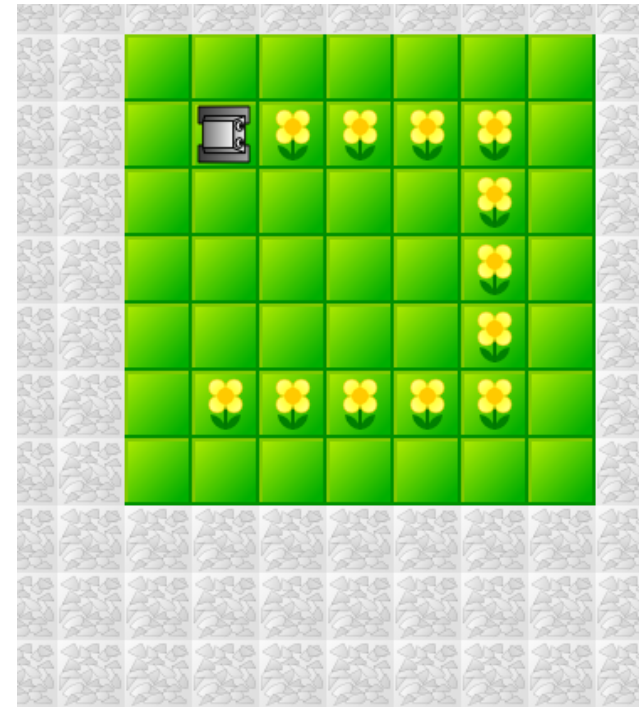

- Krok dopředu a opakovat 😊

Trénink funkcí

- Funkce F2 bude provádět postup vpřed
- Funkce F1 se postará o zatočení a zavolání F2
- Řešení?

Rekurzivní funkce

- Rekurzivní funkce je **normální funkce**
 - rozdíl není syntaktický, ale pouze “architektonický”
- Rekurzivní funkce ve svém těle **volá sebe samu**
 - typicky ale **s upravenými argumenty**
 - dojde k vytvoření samostatného rámce na zásobníku
 - separátní kopie lokálních proměnných pro každé funkční volání
 - po skončení vnořené funkce se pokračuje v aktuální
 - vzniká opakované rekurzivní zanoření volání
- Je nutné vnoření zastavit - **rekurzivní zarážka**
 - volání funkce, která již nezpůsobí opětovné vnořené volání
 - pokud nezastavíme, dojde k vyčerpání paměti a pádu programu
- Často kombinace výsledku z vnořené funkce s aktuálním

Výpis pole rekurzivně

rekurzivní zarážka
pokud offset \geq length, tak
se neprovede další vnoření

```
#include <stdio.h>
void tisk(int* array, int offset, int length) {
    if (offset < length) {
        printf("%d ", array[offset]);
        tisk(array, offset + 1, length);
    }
}

int main() {
    const int len = 5;
    int array[len];
    for (int i = 0; i < len; ++i) array[i] = i;
    tisk(array, 0, len);
    return 0;
}
```

výpis aktuálního prvku pole

rekurzivní volání nad
menšími daty

Faktoriál – části programu

```
int fact(int N) {  
    if (N < 2) return 1;  
    else return N * fact(N-1);  
}
```

rekurzivní zarážka

kombinace aktuálního a
vnořeného výsledku

rekurzivní volání nad
menšími daty

Zásobník (a rekurze)

```
int fact(int N) {  
    if (N < 2) return 1;  
    else return N * fact(N-1);  
}
```

return_exit

main() {fact(5)}

int N = 5
return_addr1

5 * fact(4)

fact(5)

int N = 4
return_addr2

4 * fact(3)

fact(4)

int N = 3
return_addr3

3 * fact(2)

fact(3)

int N = 2
return_addr4

2 * fact(1)

fact(2)

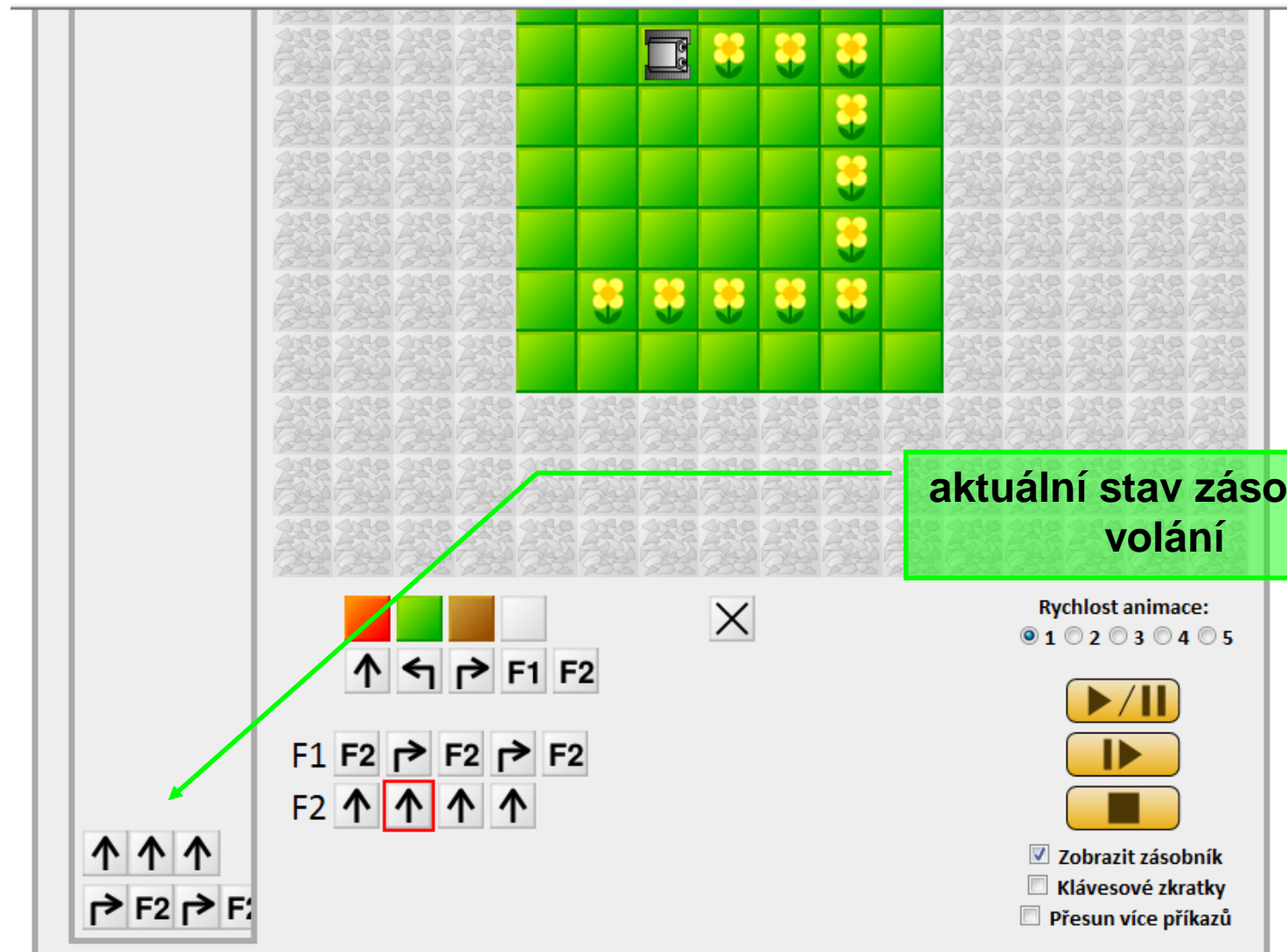
int N = 1
return_addr5

return 1;

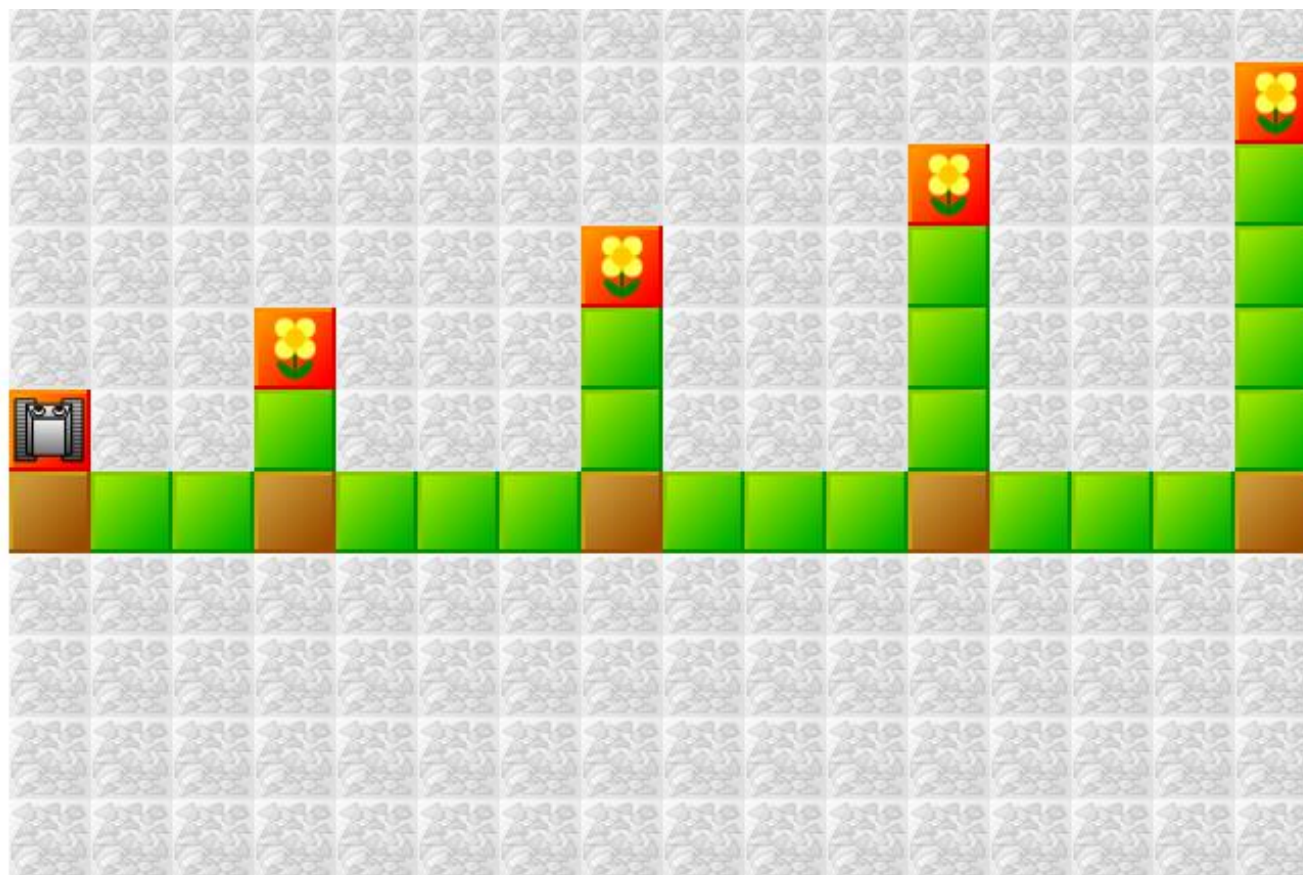
fact(1)

rekurzivní zarážka

Zásobník v Robotanikovi

Trochu složitější na pět

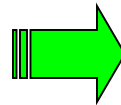
F1

Rekurzivní funkce – kdy použít

- Funkční volání vyžaduje režii (paměť a CPU)
 - předání argumentů, předání návratové hodnoty, úklid zásobníku...
 - při opakovaném hlubokém zanoření výrazné
- Rekurzivní funkci lze přepsat do nerekurzivního zápisu
 - může se snížit přehlednost
 - typicky se zvýší rychlost a sníží paměťová náročnost za běhu
 - a naopak (mají stejnou vyjadřovací sílu)

```
int fact(int N) {  
    if (N > 1) return N * fact(N-1);  
    else return 1;  
}
```



```
int fact(N) {  
    int res = 1;  
    for (int i=N; i > 1; i--)  
        res *= i;  
    return res;  
}
```

Ladění rekurzivních funkcí

- Využití zásobníku volání (call stack)
- Využití podmíněných breakpointů
 - na zajímavou vstupní hodnotu

**zásobník volání, aktuálně
jsme v 6. zanoření**

The screenshot shows a debugger window with the following components:

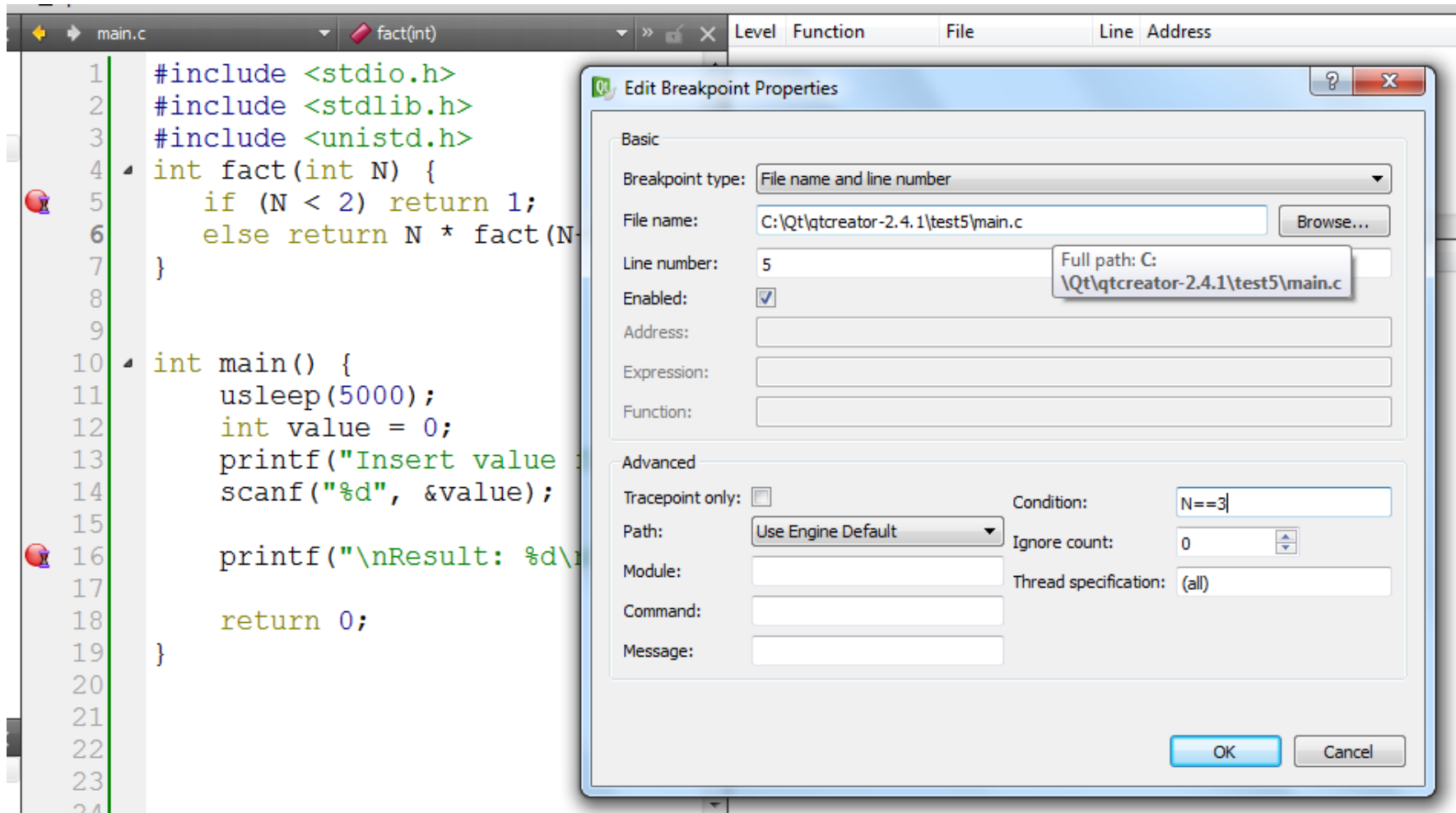
- Code Editor:** Displays the source code of `main.c`.

```
1 #include <stdio.h>
2 #include <stdlib.h>
3 #include <unistd.h>
4 int fact(int N) {
5     if (N < 2) return 1;
6     else return N * fact(N-1);
7 }
8
9
10 int main() {
11     usleep(5000);
```
- Call Stack:** A table showing the sequence of function calls.

Level	Function	File	Line	Address
0	fact	main.c	5	0x4013df
1	fact	main.c	6	0x4013f8
2	fact	main.c	6	0x4013f8
3	fact	main.c	6	0x4013f8
4	fact	main.c	6	0x4013f8
5	main	main.c	16	0x40144c
- Variable Window:** Shows the current state of variables.

Name	Value	Type
N	3	int

Podmíněný breakpoint, N == 3

Využití knihoven

Koncept využívání knihoven

1. Kód z knihovny je přímo zahrnut do kódu aplikace
 - každá aplikace bude obsahovat duplicitně kód knihovných funkcí
 - aplikace nevyžaduje ke svému spuštění dodatečné soubory s knihovními funkcemi
2. Přeložený kód knihovny je v samostatném souboru, aplikace jen volá funkce
 - knihovna se nahrává implicitně při spuštění aplikace
 - knihovna se nahrává explicitně v kódu

Proces linkování

- **Statické linkování** - probíhá během překladu
 - kód z knihovny je začleněn do kódu aplikace (např. `printf()`)
- **Dynamické linkování** – probíhá za běhu aplikace
 - v době překladu nemusí být znám přesný kód, který bude spuštěn
- **Statické linkování sdílených knihoven**
 - aplikace očekává přítomnost externích souborů se spustitelným kódem knihovnických funkcí
 - Windows: `library.dll`, Unix: `library.so`
- **Dynamické nahrávání sdílených knihoven**
 - aplikace sama otevírá externích soubor se spustitelným kódem knihovnických funkcí
 - Windows:
`LoadLibrary()`, `GetProcAddress()`, `FreeLibrary()`
 - Unix: `dlopen()`, `dlsym()`, `dlclose()`

Jakou knihovnu vybrat?

- Preferujte funkce ze standardní knihovny
 - snadno přístupné a přenositelné
- Vyváženost použité vs. nepoužité funkčnosti
 - OpenSSL pouze pro výpočet MD5 je zbytečné
- Preferujte knihovnu s abstrakcí odpovídající vašim požadavkům
 - pro stáhnutí http stránky není nutné využívat detailní API
- Preferujte menší počet použitých knihoven
 - každá knihovna má vlastní styl API => dopad na čitelnost vašeho kódu
- Pro malou konkrétní úlohu může být nejsnazší vyjmout a upravit kód

Ověřte vhodnost licence u knihovny!

- BSD-like, MIT, public domain
 - můžete použít téměř libovolně, uvést jméno autora
- GPL, Lesser-GPL
 - pokud použijete, musíte zveřejnit i vaše upravené zdrojové kódy
- Proprietární licence
 - dle podmínek licence, typicky není nutné zveřejnit váš kód
- Duální licencování
 - kód typicky dostupný jako open source (např. GPL), při poplatku jako proprietární licence
- http://en.wikipedia.org/wiki/Comparison_of_free_software_licenses

Standardní knihovna C99

Standardní knihovna jazyka C (C99)

- Celkem 24 hlavičkových souborů
- http://en.wikipedia.org/wiki/C_standard_library
 - <stdio.h>
 - <stdlib.h>
 - <ctype.h>
 - <assert.h>
 - <stdarg.h>
 - <time.h>
 - <math.h>
 - ...

<limits.h> konstanty limitů datových typů

- <http://en.wikipedia.org/wiki/Limits.h>
- Potřebné pro kontrolu rozsahů hodnot primitivních datových typů
 - použití pro kontrolu přetečení čítačů, mezivýsledků, očekávatelná přesnost výpočtu...
 - na různých platformách se mohou lišit
- Rozdíl mezi znaménkovým a neznaménkovým typem
 - např. `UINT_MAX` (+4,294,967,295) vs. `INT_MAX` (+2,147,483,647)
- `CHAR_BIT` – počet bitů v jednom `char`
 - typicky 8 bitů, ale např. DSP mají často 16 a víc
- Možný rozdíl mezi překladem pro 32/64 bitovou architekturu
 - `LONG_MAX` (32bit) == +2,147,483,647
 - `LONG_MAX` (64bit) == +9,223,372,036,854,775,807

<ctype.h> - zjištění typu znaku

- isalnum(c) – číslo nebo písmeno
- iscntrl(c) – řídící znaky
 - ASCII kód 0x00 - 0x1f, 0x7f
- isdigit(c) – čísla
- islower(c) – malá písmena ('a' – 'z')
- isprint(c) – tisknutelné znaky
- ispunct(c) – interpunkční znamínka (, ; ! ...)
- isspace(c) – bílé znaky (mezera, \t \n ...)
- isupper(c) - velká písmena ('A' – 'Z')
- Některé znaky mohou splňovat více podmínek
 - např. iscntrl('\n'), isspace('\n')
- Knihovna <wctype.h> pro široké znaky (wisalnum()...)

<string.h> - funkce pro práci s pamětí

- string.h obsahuje funkce pro práci s řetězcí (strcpy, strlen...)
- Navíc obsahuje rychlé funkce pro práci s pamětí
 - operace nad pamětí začínající na adrese X o délce Y bajtů
- **void *memset(void *, int c, size_t n);**
 - nastaví zadanou oblast paměti na znak C
- **void *memcpy(void *dest, const void *src, size_t n);**
 - zkopíruje ze src do dest n bajtů
- **int memcmp(const void *s1, const void *s2, size_t n);**
 - porovná bloky paměti na bajtové úrovni (stejně => 0)
 - *?Jak se liší memcpy a strcpy?*
- Pracuje na úrovni bajtů – je nutné spočítat velikost položek
 - **memset(intArray, 0, intArrayLen * sizeof(int))**
 - při dynamické alokaci máte délku v bajtech typicky spočtenou
- Výrazně rychlejší než práce v cyklu po prvcích
 - kopírování paměťových bloků bez ohledu na sémantiku uložené hodnoty

<time.h> Práce s časem

```
struct tm {  
    int tm_sec; /* Seconds: 0-59 (K&R says 0-61?) */  
    int tm_min; /* Minutes: 0-59 */  
    int tm_hour; /* Hours since midnight: 0-23 */  
    int tm_mday; /* Day of the month: 1-31 */  
    int tm_mon; /* Months *since* january: 0-11 */  
    int tm_year; /* Years since 1900 */  
    int tm_wday; /* Days since Sunday (0-6) */  
    int tm_yday; /* Days since Jan. 1: 0-365 */  
    int tm_isdst; /* +1 Daylight Savings Time, 0 No  
                  DST, -1 don't know */};
```

- Funkce pro získávání času
 - time() – počet sekund od 00:00, 1. ledna, 1970 UTC
 - clock() – „ticky“ od začátku programu (obvykle ms)
- Funkce pro konverzi času (sekundy → struct tm)
 - gmtime(), mktime()
- Formátování času a výpis
 - ctime() – lidsky čitelný řetězec, lokální čas
 - asctime() – lidsky čitelný řetězec, UTC
 - strftime() – formátování do řetězce dle masky
 - %M minuty ...

Zobrazení času - ukázka

```
#include <stdio.h>
#include <time.h>

int main(void) {
    time_t timer = time(NULL);
    printf("ctime is %s\n", ctime(&timer));

    struct tm* tmTime = gmtime(&timer);
    printf("UTC is %s\n", asctime(tmTime));

    tmTime = localtime(&timer);
    printf("Local time is %s\n", asctime(tmTime));

    const int shortDateLen = 20;
    char shortDate[shortDateLen];
    strftime(shortDate, shortDateLen, "%Y/%m", tmTime);
    puts(shortDate);

    return 0;
}
```

```
ctime is Mon May 16 09:36:05 2011
UTC is Mon May 16 07:36:05 2011
Local time is Mon May 16 09:36:05 2011
2011/05
```

Měření času operace

- `time()` vrací naměřený čas s přesností 1 sekundy
 - není většinou vhodné na přesné měření délky operací
- Přesnější měření možné pomocí funkce `clock()`
 - vrátí počet "tiků" od startu programu
 - makro `CLOCKS_PER_SEC` definuje počet tiků za sekundu
 - např. 1000 => přesnost řádově na milisekundy
- Pro krátké operace to většinou nestačí
 - lze řešit provedením operace v cyklu s velkým množstvím iterací
- Pozor na optimalizace překladače
 - chceme měřit rychlost v Release
 - některé části kódu mohou být zcela odstraněny (nepoužité proměnné) nebo vyhodnoceny při překladu (konstanty)
- Pozor na vliv ostatních komponent (cache...)

```

#include <stdio.h>
#include <time.h>

int main(void) {
    const int NUM_ITER = 1000000000;
    double powValue = 0;
    double base = 3.1415;
    // Run function once to remove "first run effects"
    powValue = base * base * base;

    // Run function in iteration
    clock_t elapsed = -clock();
    for (int i = 0; i < NUM_ITER; i++) {
        powValue = base * base * base;
    }
    elapsed += clock();

    printf("Total ticks elapsed: %ld\n", elapsed);
    printf("Ticks per operation: %f\n", elapsed / (double) NUM_ITER);
    printf("Operations per second: %ld\n",
        round(CLOCKS_PER_SEC / (elapsed / (double) NUM_ITER)));

    return 0;
}

```

DEBUG build

Total ticks elapsed: 2995

Ticks per operation: 0.000003

Operations per second: 402653184

RELEASE build

Total ticks elapsed: 0

Ticks per operation: 0.000000

Operations per second: 0

Pokročilé profilery: MS Visual Studio

pb173_aes101115.vsp × time.h aes32.h pb173_aes.cpp				
Current View: Functions				
Function Name	Inclusive Samples	Exclusive Samples	Inclusive Samples %	Exclusive Samples %
[pb173_aes.exe]	5	5	0.29	0.29
__RTC_CheckEsp	1	1	0.06	0.06
__tmainCRTStartup	1,740	0	100.00	0.00
_main	1,740	0	100.00	0.00
_mainCRTStartup	1,740	0	100.00	0.00
aes_addRoundKey(unsigned char *, unsigned char *)	10	10	0.57	0.57
aes_expandEncKey(unsigned char *, unsigned char *)	322	1	18.51	0.06
aes_mixColumns(unsigned char *, unsigned char *)	26	10	1.49	0.57
aes_shiftRows(unsigned char *, unsigned char *)	3	3	0.17	0.17
aes_subBytes(unsigned char *, unsigned char *)	1,378	4	79.20	0.23
aes256_encrypt_ecb(struct aes256_ctx *, unsigned char *, unsigned char *)	1,740	1	100.00	0.06
gf_alog(unsigned char)	806	806	46.32	46.32
gf_log(unsigned char)	846	846	48.62	48.62
gf_mulinv(unsigned char)	1,668	14	95.86	0.80
rj_sbox(unsigned char)	1,694	24	97.36	1.38
rj_xtime(unsigned char)	15	15	0.86	0.86
testProfile(void)	1,740	0	100.00	0.00

LCOV - code coverage report

Current view: [top level](#) - [example/methods](#) - [iterate.c](#) ([source](#) / [functions](#))

Test: [Basic example](#) ([view descriptions](#))

Date: 2012-10-12

Legend: Lines: hit not hit | Branches: + taken - not taken # not executed

	Hit	Total	Coverage
Lines:	8	8	100.0 %
Functions:	1	1	100.0 %
Branches:	4	4	100.0 %

	Branch data	Line data	Source code
1		:	: /*
2		:	: * methods/iterate.c
3		:	: *
4		:	: * Calculate the sum of a given range of integer numbers.
5		:	: *
6		:	: * This particular method of implementation works by way of brute force,
7		:	: * i.e. it iterates over the entire range while adding the numbers to finally
8		:	: * get the total sum. As a positive side effect, we're able to easily detect
9		:	: * overflows, i.e. situations in which the sum would exceed the capacity
10		:	: * of an integer variable.
11		:	: *
12		:	: */
13		:	:
14		:	: #include <stdio.h>
15		:	: #include <stdlib.h>
16		:	: #include "iterate.h"
17		:	:
18		:	:
19		:	3 : int iterate_get_sum (int min, int max)
20		:	: {
21		:	int i, total;
22		:	:
23		:	3 : total = 0;
24		:	:
25		:	/* This is where we loop over each number in the range, including
26		:	both the minimum and the maximum number. */
27		:	:
28	[+ +]	67548 :	for (i = min; i <= max; i++)
29		:	{
30		:	/* We can detect an overflow by checking whether the new
31		:	sum would become negative. */
32		:	:
33	[+ +]	67546 :	if (total + i < total)
34		:	{
35		1 :	printf ("Error: sum too large!\n");
36		1 :	exit (1);
37		:	}
38		:	:
39		:	/* Everything seems to fit into an int, so continue adding. */
40		:	:
41		67545 :	total += i;

Taken from <http://ltp.sourceforge.net/coverage/lcov/output/example/methods/iterate.c.gcov.html>

<stdlib.h>

- Funkce pro konverzi typů z řetězce do čísla
 - atoi, atof...
- Generování pseudonáhodných sekvencí
 - deterministická sekvence čísel z počátečního semínka
 - **void** srand(**unsigned int** seed); - nastavení semínka
 - často srand(time(NULL))
 - **int** rand(**void**); - další náhodné číslo v sekvenci
 - rand() vrací číslo z rozsahu 0 do RAND_MAX (≥ 32767)
 - do rozsahu 0 až 9 převedeme pomocí rand() % 10
 - Pozor, rand není vhodný pro generování hesel apod.!
- Široké využití: výběr pivota, náhodné doplnění (síťové pakety), IV, generování bludiště...
- Dynamická alokace (malloc, free...)

<stdlib.h>

- Funkce pro spouštění a kontrolu procesů
 - **int** system (**const char*** command);
 - vykoná externí příkaz, jako kdyby bylo zadáno v příkazové řádce, např. system("cls")
 - **char*** getenv (**const char*** name);
 - získá systémovou proměnnou, např. getenv("PATH")
 - nebo libovolnou nastavenou uživatelem
- Některé matematické funkce
 - abs(), div()
 - více v knihovně math.h

Ukázka system() – zjištění obsahu adresáře

- Trik na zjištění obsahu nadřazeného adresáře

```
void printDir() {  
    // Parent directory printing for poor (without POSIX)  
    // NOTE: Posix functions provides significantly better way  
    system("cd .. & dir > list.tmp"); // use ls on linux  
    FILE* file = NULL;  
    char mystring[100];  
  
    if ((file = fopen("../list.tmp", "r")) != NULL) {  
        while (fgets(mystring, 100, file) != NULL) {  
            // Parsing would be necessary to obtain dirs  
            // We just output the line  
            puts(mystring);  
        }  
        fclose(file);  
    }  
    system("notepad.exe ../list.tmp");  
}
```

Řadící a vyhledávací funkce

- Standardní knihovna obsahuje řadící a vyhledávací funkci
 - quicksort – řadí posloupnost prvků v poli
 - rychlé vyhledávání v seřazeném poli (půlení intervalu)

začátek pole

počet prvků v poli

velikost jedné položky

```
void qsort (void* base, size_t n, size_t sz,  
            int (*cmp) (const void*, const void*))
```

srovnávací funkce

```
void *bsearch(const void*key, const void*base, size_t nmemb, size_t size,  
              int (*cmp) (const void *, const void *));
```

Řadící funkce qsort

- qsort() je řadící funkce implementující quick sort algoritmus s průměrnou složitostí $O(n \cdot \log(n))$
- Algoritmus je nezávislý na řazených položkách
 - můžeme řadit pole struktur, komplexní čísla, řetězce...
 - proto je třetí argument délka položky (qsort nemusí „rozumět“ položkám)
- Je nutné poskytnout funkci pro srovnání dvou položek (callback)
 - hlavička funkce je vždy **int xxx(const void * a, const void * b)**
 - ukazatel na položku použit pro zamezení kopírování velké hodnoty
 - **const void *** pro srovnání libovolné hodnoty (přetypujete si)
 - pokud $a < b$, tak vrátí < 0 , pokud $a > b$, tak vrátí > 0

```
int compareInt(const void * a, const void * b) {  
    return ( *(int*)a - *(int*)b );  
}  
  
int compareString(const void * a, const void * b) {  
    return (strcmp((char*)a, (char*)b));  
}  
  
qsort(values, arrayLength, sizeof(int), compareInt);
```

Demo quicksort(qsort) vs. bubblesort $O(n^2)$

```
// NOTE: Code excerpt only!!!
const int arrayLength = 100000;
int compare (const void * a, const void * b) {
    return ( *(int*)a - *(int*)b );
}
int bubblesort(int* array, int low, int high) {
    // ...Two nested for cycles
    return 0;
}
int main () {
    const int arraySize = arrayLength * sizeof(int);
    int* values = NULL;
    values = (int*) malloc(arraySize);

    // Generate random array
    srand((unsigned)time(NULL));
    for (int i = 0; i < arrayLength; i++) values[i]=rand();

    // Measure real time
    clock_t elapsed = -clock();
    bubblesort(values, 0, arrayLength-1);
    elapsed += clock();
    // ... print results (see full source code)
    // ... restore original values array etc.
    elapsed = -clock();
    qsort(values, arrayLength, sizeof(int), compare);
    elapsed += clock();
    // ... print results (see full source code)
    if (values) delete[] values;
    return 0;
}
```

Total ticks elapsed: 20878

Ticks per sorted item: 0.208780

Sorted items per second: 4790

Total ticks elapsed: 19

Ticks per sorted item: 0.000190

Sorted items per second: 5263158

Vyhledávací funkce bsearch

- “Binární” vyhledávání
 - předpokládá seřazenou posloupnost prvků v poli
 - např. pomocí qsort
- Hledá půlením intervalu (proto je rychlé)
 - a proto musí být posloupnost seřazena
 - *jaká je očekávaná složitost?*
- Hledaný prvek je zadán ukazatelem void*
 - pro typovou nezávislost a rychlost předání
- Opět využití callback funkce pro porovnání prvků
 - stejně jako u qsort

```
void *bsearch(const void*key, const void*base, size_t nmemb, size_t size,  
             int (*cmp)(const void *, const void *));
```

<math.h> - matematické funkce

- Matematické konstanty
 - M_PI, M_SQRT2, M_E ...
- Základní matematické funkce
 - sin, cos, pow, sqrt, log, log10...
- Zaokrouhlovací funkce
 - ceil, floor, round
- Od C99 další rozšíření
 - trunc, fmax, fmin...
 - rozšíření návratového typu až na long long (llround)
- Implementace budou pravděp. rychlejší, než vaše vlastní
 - ale např. pow(a, 3) pro a == 8 bitů lze rychleji
 - (precomputed tables)

powTable[0]	0
powTable[1]	1
powTable[2]	8
powTable[3]	27
powTable[4]	...

Přepínač -l pro začlenění knihovny

- Knihovna math vyžaduje explicitní začlenění při linkování
- Parametr při překladu `-lknihovna`
 - např. pro začlenění `gcc -std=c99 hello.c -lm`
- Externí knihovny vyžadují začlenění při linkování
 - např. knihovna pro práci s "grafickým" textem PDCourses (`-lpdcurses`)
- Nastavení v QT Creator
 - `project.pro` -> `LIBS += -lpdcurses`
- Nastavení v Code::Blocks
 - Settings-> Compiler and debugger... -> Linker settings-> Add

PB071 Prednaska 10 – rekurze, stdlib

ISO/IEC 9899:2011 (C11)

ISO/IEC 9899:2011 (C11)

- Nejnovější verze standardu (2011)
 - [http://en.wikipedia.org/wiki/C11_\(C_standard_revision\)](http://en.wikipedia.org/wiki/C11_(C_standard_revision))
 - přidány drobné rozšíření jazyka
 - přidány některé funkce dříve dostupné jen v POSIXu
- Pěkný souhrn motivací a změn
 - <http://www.jauu.net/data/pdf/c1x.pdf>
- Vyzkoušení na Aise:
 - module add gcc-4.7.2
 - gcc -std=c11
 - GCC zatím nepodporuje všechny nové vlastnosti
- (Zatím nejrozšířenější zůstává použití C99)

Vlákná

- `#include <threads.h>`
- Velmi podobné vláknům v POSIXu (snadný přechod)
 - `pthread_create` -> `thr_create`
 - `pthread_mutex_init` -> `mtx_init`
- Specifikace lokální proměnné ve vlákně `_Thread_local`
 - lokální proměnná ve funkci spuštěné paralelně v několika vláknech
- `_Thread_local` storage-class
- `_Atomic` type qualifier, `<stdatomic.h>`
- Metody pro synchronizaci
- Atomické operace `_Atomic int foo;`

Atomičnost operací a paměti

- Je `i++` atomické?
 - není, je nutné načíst, zvětšit, uložit
 - u vícevláknového programu může dojít k prolnutí těchto operací
 - načte se hodnota, která ale již nebude po zvětšení aktuální – jiné vlákno uložilo zvětšenou hodnotu `i`
- `atomic_{load,store,exchange}`
- `atomic_fetch_{add,sub,or,xor,and}`
- `atomic_compare_exchange_`

Exkluzivní otevření souboru - motivace

- Např. MS Word při editaci souboru soubor.doc vytváří ~\$soubor.doc
 - při pokusu o otevření souboru soubor.doc vždy kontroluje, zda se mu podaří vytvořit a otevřít ~\$soubor.doc
 - pokud ne, soubor soubor.doc je již editován
 - ~\$soubor.doc je otevírán pomocí
- Po ukončení programu se zámek ruší
 - korektní ukončení většinou smaže i soubor se zámkem
 - náhlé ukončení ponechá soubor, ale již neblokuje přístup

Exkluzivní režim otevření souboru

- Jak zjistíme, že soubor (zámku) již existuje?
 - otevři pro čtení
 - když selže, tak vytvoř a otevři pro zápis
 - race condition mezi čtením a vytvořením
 - potřebovali bychom “selži pokud existuje, jinak otevři na zápis”
- Dodatečný režim otevření souboru `fopen("cesta", "wX")`
 - vytvoř a otevři exkluzivně
 - selže pokud již existuje a někdo jej drží otevřený
- Typické využití pro soubory signalizující zámek (lock files)
 - pokud je aplikace spuštěna vícekrát, tak detekuje soubory, které jsou již používány
- Ekvivalentní POSIX příkazu `open(O_CREAT | O_EXCL)`

Typově proměnná makra

- Vyhodnocení makra v závislosti na typu proměnné (Type-generic expressions)
- klíčové slovo **_Generic**

```
#define FOO(X) myfoo(X)
```

```
#define FOO(X)  
    _Generic((X), long: fool, char: fooc, default foo) (X)
```

Vylepšená podpora Unicode (UTF-16/32)

- `char16_t` and `char32_t`
- `<uchar.h>`

Bezpečné varianty některých funkcí

- Funkce z (Secure C Library)
 - http://docwiki.embarcadero.com/RADStudio/XE3/en/Secure_C_Library
 - <http://msdn.microsoft.com/en-us/library/8ef0s5kh%28v=vs.80%29.aspx>
 - <http://www.drdobbs.com/cpp/the-new-c-standard-explored/232901670>
- fopen_s, fprintf_s, strcpy_s, strcat_s, gets_s...
 - typicky kontrola délky paměti na ochranu před zápisem za konec alokované paměti (buffer overflow)
- gets() deprecated v C99, nyní úplně odstraněna

Makra pro zjištění možností prostředí

- `__STDC_VERSION__`
 - makro pro zjištění verze, 201112L je C11

Shrnutí

- **Rekurze**
 - Důležitý mentální koncept
 - Často využíván ve funkcionálních jazycích
- **Funkční ukazatele a callback**
 - důležitý a široce používaný koncept
 - umožňuje ošetřovat asynchronní události
 - obsahuje typovou kontrolu (argumenty a návrat. hodnota)
- **Způsob začlenění knihoven je různý**
 - ovlivňuje způsob použití
- **Standardní knihovna C99**
 - velká řada běžných funkcí (včetně řazení a vyhledávání v poli)
 - přenositelnost

Bonus 😊

Webová služba: opakovač paketů

```
network_receive(in_packet, &in_packet_len); // TLV packet  
in = in_packet + 3;
```

`unsigned char* in`

Type [1B]

length [2B]

Payload [length B]

```
out_packet = malloc(1 + 2 + length);  
out = out_packet + 3;
```

```
memcpy(out, in, length);
```

`unsigned char* out`

Type [1B]

length [2B]

Payload [length B]

```
network_transmit(out_packet);
```

Problém?

```
network_receive(in_packet, &in_packet_len); // TLV packet  
in = in_packet + 3;
```

`unsigned char* in`

Type [1B]

0xFFFF [2B]

Payload [1B]

... Heap memory ...

```
out_packet = malloc(1 + 2 + length);  
out = out_packet + 3;
```

```
memcpy(out, in, length);
```

`in_packet_len != length + 3`

`unsigned char* out`

Type [1B]

0xFFFF [2B]

Payload [1B]

Heap memory (klíče, hesla...)

```
network_transmit(out_packet);
```

Problém!

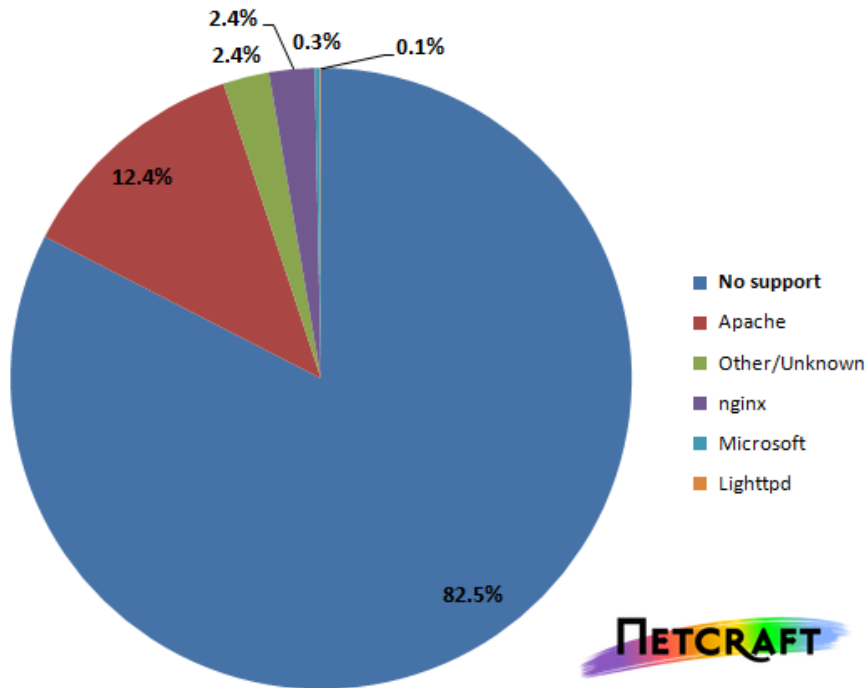
O jak závažnou chybu se jedná?

17% SSL web serverů (OpenSSL 1.0.1)

[Twitter](#), [GitHub](#), [Yahoo](#), [Tumblr](#), [Steam](#), [DropBox](#), [DuckDuckGo](#)...
<https://seznam.cz>, <https://fi.muni.cz> ...

TLS Heartbeat Extension Support by IP Address

- <http://news.netcraft.com/archives/2014/04/08/half-a-million-widely-trusted-websites-vulnerable-to-heartbleed-bug.html>

Ponaučení

- Vždy VELMI rigidně kontrolujte vstupní argumenty
- Nebezpečný není jen zápis za konec pole, ale i čtení
- Nedůvěřujte informacím od klienta
 - Ani když jste vy sami jeho tvůrci (změna na síťové vrstvě)
- Pro síťové aplikace preferujte jiné jazyky než C
 - Např. automatická kontrola mezí polí (Java, C#)
 - Nenahrazuje kontrolu argumentů!
- Open-source sám o sobě nezajišťuje kód bez chyb
 - "given enough eyeballs, all bugs are shallow" L. Torvalds
- (Nedělejte commity ve spěchu před oslavou)

[projects](#) / [openssl.git](#) / commit

[summary](#) | [shortlog](#) | [log](#) | [commit](#) | [commitdiff](#) | [tree](#)
(parent: [84b6e27](#)) | [patch](#)

PR: 2658

```
author      Dr. Stephen Henson <steve@openssl.org>
            Sat, 31 Dec 2011 22:59:57 +0000 (22:59 +0000)
committer   Dr. Stephen Henson <steve@openssl.org>
            Sat, 31 Dec 2011 22:59:57 +0000 (22:59 +0000)
commit      4817504d069b4c5082161b02a22116ad75f822b1
tree        7a85f6af852e34e5b80080b50d80741f6ab36c5a      tree | snapshot
parent      84b6e277d4f45487377d0159e82c356d750e1218      commit | diff
```

PR: 2658
Submitted by: Robin Seggelmann <seggelmann@fh-muenster.de>
Reviewed by: steve

Support for TLS/DTLS heartbeats.

20 files changed:

CHANGES	diff blob history
apps/s_cb.c	diff blob history
apps/s_client.c	diff blob history
apps/s_server.c	diff blob history

Reference

- Všeobecné informace
 - <http://heartbleed.com/>
- Testování zranitelnosti konkrétní stránky
 - <https://filippo.io/Heartbleed/>
- Analýza problému na úrovni zdrojáku
 - <http://nakedsecurity.sophos.com/2014/04/08/anatomy-of-a-data-leak-bug-openssl-heartbleed>
 - <http://blog.existentialize.com/diagnosis-of-the-openssl-heartbleed-bug.html>

O jak závažnou chybu se jedná? ☺

- XKDC (<https://xkcd.com/1353/>)

